

The Musical Theatre, Brno 1984, s. 108—113). — Problémy hudebně slavistické vzdělávala i sovětská interní aspirantka dr. Marina Melnikova, CSc. Zaměřila se hlavně k L. Janáčkově a jeho vztahům k ruské literatuře (zejména v jeho operách); Janáček ji přivedl k upřesnění pohledu na moravsko-ruské hudební kontakty — řešila je u vědomí dialektiky kontinuity a diskontinuity vývojového procesu těchto vztahů (K problému „ruské orientace“ hudby na Moravě, in: Morava v české hudbě, Brno 1985, s. 60 až 63). I metodicky, tj. v oblasti komparací muzikologických metod, nacházela Melnikova spojovací pásku mezi českou a ruskou, resp. sovětskou muzikologií. Ve stati Vladimír Helfert a Boris Vladimirovič Asafjev (in: Vladimír Helfert v českém a evropském kontextu, Brno 1987, s. 99—101) vidí spřízněná východiska obou muzikologů mj. v práci pro sociální, politický a kulturní pokrok.

Jak vidno, je práce členů oddělení muzikologie v oblasti tzv. hudební slavistiky velmi rozkošatělá. Rozvíjí se organicky, navazuje na plodnou tradici sahající až do dob první republiky, a skýtá i jiným badatelům ostatních slovanských národů — ale vůbec všem, kdo se zabývají slovanskou hudební tematikou — iniciativní podněty. Brněnská „hudební slavistika“ je poprávu vysoce oceňována doma i v zahraničí.

Rudolf Pečman

DĚJINY UMĚNÍ

Seminář dějin umění, v poslední době přejmenovaný na Ústav dějin umění, se od svého vzniku zaměřil na vědecké zkoumání a zpracování především dějin výtvarného umění na Moravě. Jim věnoval pozornost mezi dvěma světovými válkami již první profesor dějin umění na Masarykově univerzitě v Brně Eugen Dostál (1889—1943). Patřil k významným českým medievalistům a svou statí *Nový slezský epitaf*, připravenou pro sborník k šedesátým narozeninám opavského badatele E. W. Brauna, otevřel vědecký zájem semináře také o umění slezské, na které byla dlouho soustředěna slovanská studia oddělení. Ta rozvíjel pozdější Dostálův nástupce na univerzitě, ale i v oblasti výzkumu středověkého umění, Albert Kutal (1904—1974)). Už v letech 1935—1936 uspořádal, ještě jako zaměstnanec obrazárny Zemského muzea v Brně, výstavu gotického umění na Moravě a ve Slezsku a po válce napsal studii *Slezské umění a české země* pro sborník Slezsko, český stát a česká kultura, který vyšel v Opavě 1946. Počátkem padesátých let prováděl s asistenty a studenty semináře soupisy středověkého umění ve Slezsku, které ukončil edicí katalogů slezského středověkého sochařství a malířství ve Slezském sborníku XLVIII (1950) a IL (1951) a odbornou statí v témže sborníku LII (1954), nazvanou *K česko-slezským stykům v sochařství druhé poloviny 14. století*. Ke Slezsku se vzta-

huje i článek *Madona ze Sternberka a její mistr*, otištěný v časopise Umění VI (1958), který otevírá Kutalovo bádání o mistru krásných madon, jehož působení nachází kromě českých zemí také v celé rozsáhlé oblasti slezského sochařství v době kolem roku 1400. Kromě A. Kutala se problému vztahů v českém a slezském umění, ale i vztahů českého umění k umění západních nebo východních Slovanů víceméně dotkli další učitelé Ústavu dějin umění. Václav Richter (1900—1970) řešil složité otázky filiací velkomoravské a bulharské či karolinské architektury v obsáhlé a významné studii *Die Anfänge der großmährischen Architektur*, ve sborníku *Magna Moravia*, Praha 1965 a v *Les basiliques grand-moraves* ve Sborníku prací FF BU E 10 (1965). Ivo Krsek (1922) sledoval ve své knize *František Antonín Sebesta-Sebastini*, 1956, dílo moravského malíře 17. století, který pracoval také v dnešním polském Slezsku a ve studii *K dílu opavského malíře Ignáce Güntera*, v Časopise slezského muzea, 1957, umělecké korelace moravsko-slezského umění. Ve svém *Náčrtu dějin moravského malířství 18. století*, otištěném ve Sborníku prací FF BU v roce 1969, pojednal rovněž o dílech moravských malířů J. J. Etgense a J. K. Handkeho a mnohých dalších ve Slezsku a v Polsku.

Zdeněk Kudělka (1926) v rozsáhlé studii ve Sborníku prací FF BU v roce 1972 nazvané *Die Architektur des 17. und 18. Jahrhunderts in Mähren*, která vznikla doplněním a přepracováním neuveřejněné statí Václava Richtera, pojednává o vzájemných vlivech a vývojových souvislostech moravské a slezské architektury.

Jaroslav Sedlář (1936) psal o barokním malíři Františku Řehoři Ignáci Ecksteinovi a připomněl umělcovu činnost v Krakově a ve Lvově, zvláště ve statí *Příspěvek k dílu F. Ř. Ecksteina, freska v zámecké kapli v Kravařích u Opavy*, otištěné v časopise Umění XV (1967).

Nejnověji se ohlasu vztahů slezského a českého umění dotkli Z. Kudělka v kapitolách *Architektura 17. století na Moravě, Architektura od 90. let 17. do 30. let 18. století na Moravě a Architektura pozdního baroka na Moravě* a I. Krsek v kapitolách *Barokní malířství 17. století na Moravě, Malířství vrcholného baroka na Moravě a Malířství pozdního baroka na Moravě* ve druhém díle akademických *Dějin českého výtvarného umění*, Praha 1989.

Vedle univerzitních přednášek I. Krska o ruském realistickém malířství 19. století, Z. Kudělky a J. Sedláře o ruské avantgardní architektuře a o ruském avantgardním malířství 20. století vznikly na semináři dějin umění četné studie zabývající se vztahy Čechů ke slovanským sousedům a k jejich umění v 19. a 20. století. J. Sedlář vydal obsáhlou knižní publikaci *Realistické malířství 19. století*, 1979, ve které shrnul naše znalosti o realistickém malířství západní i východní Evropy, včetně polského, ruského, bulharského, jugoslávského, slovenského a českého malířství a vymezil jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Kromě toho napsal několik studií, jakými jsou *Slovanská inspirace Alfonse Muchy*, *Výtvarná kultura* 2 (80), ve které sleduje Muchovu tvorbu pařížských plakátů pro Sarah Bernhardtovou, *El Lissickij, A. M. Rodčenko* a další.

Seminář (Ústav) dějin umění sleduje i nadále vzájemné souvislosti mezi uměním sousedních Slovanů a českým uměním na Moravě, jak to vyplývá

z kulturních a historických podmínek a přirozeně také z teritoriální polohy země uprostřed Evropy.

Ivo Krsek
Jaroslav Sedlář

DIVADELNÍ A FILMOVÁ VĚDA

Teatrologie se jako jedna z nejmladších uměnověd konstituovala až po r. 1945. Drama a divadlo bylo i v předchozích letech tématem různých oborů, ovšem namnoze jen okrajově. Připomenout je třeba brněnské působení *Otakara Zicha* (1877—1934) v letech 1920—1924, neboť zde formoval mnohé myšlenky své *Estetiky dramatického umění* (1934). Jestliže bohemista *Stanislav Souček* (1870—1935) věnoval pozornost českému baroknímu divadlu, muzikolog *Vladimír Helfert* (1886—1945) projevoval zájem o hudební divadlo jak v podobě teoretické a historické, tak i v současné a kritické. Z pera anglisty *Františka Chudoby* (1878—1941) vzešla naše nejrozsáhlejší shakespearovská monografie, klasický filolog *Ferdinand Stiebitz* (1894—1961) přednášel o antickém divadle s ukázkami svých znamenitých překladů. Divadelní kritika byla součástí zájmů nejen filozofa Josefa Ludvika Fischera, ale i germanisty Jana Krejčího, stejně jako Arne Nováka aj. (→).

Existence brněnské teatrologie je úzce spjata s osobou i dílem *Franka Wollmana* (→). Podstatnou část svého literárněvědného zaměření věnoval morfologii (eidologii) dramatu národů slovanského jihu. Zájem o divadlo, jeho teorii i soudobou praxi vyvěral také z osobního vztahu, neboť byl spjat s úsilím po vlastní dramatické tvorbě. Ve svém metodologickém východisku se Wollman opíral i v divadelní sféře o ingardenovskou fenomenologii, kterou se v pozdější době snažil uvést i do oficiálně předepisovaného marxistického pojetí. Teprve v závěru své dráhy si začal uvědomovat nezbytnost metodologického osamostatnění teatrologie. Třebaže byl Wollman prvním pedagogem, umožňujícím ve svém *semináři div, vědy a dramaturgie* (1945—1948) specializované doktorské studium, sám se za teatrologa v plném smyslu nepovažoval. Přece se však po roce 1948 ujal úkolu zajistit obor div. věda (přidružený organizačně ke katedře rustistiky) a stačil realizovat dva ročníky, než bylo studium úředně přeloženo na JAMU.

Wollman vychoval dvě generace teatrologicky erudovaných absolventů. Tu první tvořili většinou zkušení divadelníci (J. Balvín, M. Janišová, L. Panovec, L. Pleva, K. Bundálek, V. Pletka, J. Pokorný). Druhá začínala svá studia ve Wollmanově semináři (I. Osolsobě, I. Pondělíček, J. Ptáček, Zd. Jeřábková, aj., Zd. Srna, J. Telcová, P. Adler, V. Kudělka).

Od studijního roku 1950/1951 se studium divadelní vědy realizovalo na JAMU, kde za vedení Bundálka existovalo ve spojení s dramaturgií ve dvou ročnících, než bylo zrušeno.

Začátkem 60. let specializoval *Artur Závodský* (→) jeden ze svých diplomových seminářů k divadelní problematice. Podnítil řadu prací s tematikou